

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМЕРЦІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСІ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

Шайнер А.І.

Національний університет «Львівська політехніка»

У статті подано загальну характеристику комерційної освіти як суспільного та педагогічного феномена; висвітлено діяльність закладів професійної підготовки торгово-економічного напрямку та визначено їх роль і місце в системі фахового шкільництва Підкарпатської Русі у 1919-1939 рр.; відтворено модель торгівельного шкільництва як рівноправної складової загальної системи освіти регіону; проаналізовано зміст, методичне забезпечення й особливості організації навчального процесу в комерційних навчальних закладах; доведено, що досліджувані процеси розвивалися у контексті європейської теорії та практики, а їх еволюційний поступ визначався багатовіковими традиціями та впровадженням передових педагогічних ідей вітчизняної і зарубіжної професійної педагогіки; здійснено проекцію прогресивного історико-педагогічного досвіду в умовах трансформації сучасної національної системи професійної освіти.

Ключові слова: Підкарпатська Русь, комерційна освіта, торговельне шкільництво, торговельна школа, торговельна академія.

Постановка проблеми. В Україні, як державі перехідного, трансформаційного типу, відбувається процес становлення економічної освіти і виховання, що є необхідною умовою формування особистісних та професійних компетенцій людини. Проведення трансформаційних перетворень вітчизняного народного господарства тісно пов'язане із вихованням нової економічної еліти, здатної до активно-творчої, креативно-інноваційної самореалізації в економіко-підприємницькій та управлінській сфері. Високий рівень професійної освіченості, культури та свідомості забезпечується розвинутою багатопрофільною економічною освітою, яка носить не тільки вузькоспеціалізований, але й загально-світоглядний, особистісно-формульальний характер.

З позицій європейського вибору нині важливо перенести акцент формування трудового потенціалу на рівень регіону, використати прогностичні можливості місцевих традицій забезпечення кваліфікованими кадрами різних галузей локальної економіки. Тому доцільність вивчення історико-педагогічних особливостей становлення і розвитку комерційної освіти Закарпаття кризь призму демократичних змін у минулому з урахуванням сучасних соціально-економічних умов набуває особливої значущості. Адже відомо, що Закарпаття у міжвоєнний період входило до складу демократичної Чехословацької Республіки, яка забезпечила автономні права корінному населенню з високим ступенем самоорганізації, самоуправління і національної самоідентифікації в культурі та освіті.

Звернення до історико-педагогічної спадщини є актуальним з огляду на пріоритети сучасної соціально-економічної освітньої політики України, а її ґрунтовне вивчення, об'єктивна оцінка та впровадження найкращих надбань дозволять імплементувати нагромаджений досвід у новій парадигмі професійної освіти XXI ст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведений аналіз наукових напрацювань засвідчує відсутність фундаментальних системних досліджень комерційної освіти Закарпаття впродовж окресленого періоду. Вітчизняні науковці С. Віднянський та В. Гомонай висвітлили окремі аспекти функціонування навчальних закладів торговельно-економічного профілю на Закарпатті [1].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас не виявлено праць, присвячених типології комерційних навчальних закладів регіону та не визначено тенденцій європейського впливу на становлення національної комерційної освіти.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей розвитку комерційної освіти Закарпаття у міжвоєнний період та окресленні перспектив творчого використання її позитивних ідей у сучасному економічному освітньому просторі.

Виклад основного матеріалу. Закарпаття у міжвоєнний період проходило фазу становлення на прогресивних і демократичних засадах у складі Чехо-Словацьчини як окремих адміністративних країв під назвою Підкарпатська Русь (1919 р.). Там, порівняно зі Східною Галичиною та Північною Буковиною, склались найсприятливіші умови для економічного, політичного й культурно-освітнього поступу українського народу.

Комерційна освіта Підкарпатської Русі у міжвоєнний період розвивалася у контексті суспільно-політичних і соціально-економічних чинників й умов, які визначалися запровадженням нового політичного устрою, багатонаціональною структурою населення, слабкою розвиненістю промислового виробництва та переважанням у структурі народного господарства аграрної складової, низьким рівнем грамотності корінних жителів, постійним перепрофілюванням і підпорядкуванням усіх навчальних закладів.

У наукових освітянських колах розгорталася дискусія щодо концептуальних засад нової національної школи у Підкарпатській Русі, яка, поперше, повинна була бути загальнодоступною та демократичною, по-друге, рідномовною, по-третє, опиратися на здобутки педагогіки і психології, застосовуючи принципи інтелектуального і фізичного, релігійно-морального й естетичного розвитку школярів [6]. Такі ідеї пропагувалися на вакаційних курсах для учителів народних і горожанських шкіл, зокрема в учительських семінаріях Ужгорода і Мукачевого у травні 1920 р. Цей курс здійснював підготовку педагогічних сил у напрямі економічної та агрономічної просвіти з метою отримання свідоцтва про можливість проводити господарські курси у народних школах [7; 8].

Професійну освіту в Чехо-Словаччині пропонували державні торгівельні навчальні заклади, проте українських шкіл такого типу було недостатньо. Серед освітніх установ виділяються торгівельні академії (27, з них – 1 українська), торгівельні школи (43, з них – 2 українські), однорічні торгівельні курси (3), державні промислові школи (23), державні спеціальні школи (20, з них – 3 українські), міські і приватні промислові школи (7), ремісничі учнівські школи (1459, з них – 20 українських), жіночі школи домашнього господарства (100) [9]. У 1920 р. зросла мережа промислово-торгівельних шкіл (Ужгород, Мукачеве, Берегове, Севлюш, Хуст, Тячів, Свалява, Березнь, Пальянц), яких налічувалося 16 (54 класи), 1930 р. – 37 (142 класи) [10], з них – 11 українських, 4 чехословацьких, 1 німецька і 18 мішаних, де навчалось 2222 дітей, зокрема 528 українців [11].

Торгівельне шкільництво функціонувало як окремий тип професійної освіти та передбачало різноступеневу структуру, яка охоплювала широкий спектр навчальних закладів початкового, середнього та вищого рівнів. Навчально-пізнавальна і виховна діяльність у закладах освіти торгівельно-економічного профілю піддавалася постійним трансформаціям, а зміст навчальних дисциплін не був стабільним й уніфікованим, а змінювався залежно від типу освітнього закладу та його статусу.

Початкову освіту з елементами торгівельних знань надавали горожанські школи, де навчалися українські та чеські дрібні хлібороби й торговці. У 1919 р. вони функціонували в Ужгороді, Мукачевому, Береговому та Хусті [2, с. 11].

Згідно Малою шкільного закону для Чехії, Моравії і Словенська (1922) було розширено спектр навчальних предметів для горожанських шкіл, шляхом введення до навчальних програм горожанської науки, промислу й домашнього господарства [3]. Такі заклади, враховуючи практичне спрямування навчально-виховного процесу, користувалися значною популярністю серед населення, що привело до збільшення їх кількості: у 1932 р. таких шкіл нараховувалося 18, де навчалось 5811 учнів (з них – 2120 українців) і працювало 220 учителів [4; 5, арк. 9–11].

Позитивну динаміку роботи продемонструвала руська чотирикласна державна горожанська школа в Севлюші, яку відкрито у 1920 році. Легкий доступ, можливість навчатися рідною мовою та вузькоспеціалізований напрям сприяли збільшенню чисельності абітурієнтів із 197 учнів у 1921/1922 н.р. до 389 учнів у 1925/1926 н.р. [2, с. 3–4].

Структура середніх шкіл була двоступеневою, нижчий рівень якої передбачав підготовку до вступу у фахові школи, а вищий, в окремих випадках, становив завершальний етап у здобутті певної професії. Місцеві органи влади, з метою задоволення потреб регіонального ринку праці у вузькоспеціалізованих торгівельних кадрах, відкривали спеціалізовані навчальні заклади.

Одним із них стала двокласна торгівельна школа в Мукачевому, випускники якої поповнювали лави економічно освіченої еліти. Для реалізації поставлених завдань до навчального закладу приєднано доповнюючу купецьку школу з руською мовою викладання. Завоювавши авторитет серед місцевого населення, у навчально-

му закладі відкрито угорські паралельні класи у 1924/1925 н.р., що надало можливість іншим національним меншинам навчатися рідною мовою [12, арк. 1–3]. В усіх структурних відділеннях школи фахові дисципліни викладали широкопрофільні спеціалісти-педагоги, які читали лекції з товарознавства, купецьких рахунків, торгівельної науки і кореспонденції, конторських вправ, горожанської науки, стенографії, каліграфії, машинопису та книговедення [13, арк. 1–7].

Основні види навчання доповнювалися обов'язковою навчальною практикою, яку проводили переважно у формі наукових екскурсій учнів під керівництвом учителів. Об'єктами їх зацікавленень була робота парових млинів, пивоварень, цукерень, банків, цегельень, державної фахової господарської школи, спиртних та горілчаних фабрик регіону. Науково-дослідницький інтерес сягав за межі рідних земель аж до Братислави, Брно і Праги, куди 18–25 травня 1925 р. відправились учні 2-го року торгівельної школи під керівництвом тимчасового професора І. Бронзея. Вони відвідали господарську виставу, а також ознайомилися з роботою різноманітних торгівельних і промислових підприємств [14, с. 9–10].

Адміністрація школи звертала особливу увагу на комплектацію навчально-методичної бази, яку представляли різноманітні кабінети з науковими збірками. Зокрема, професор В. Горбачевський в 1924/1925 н.р. впорядкував збірку торгівельних наук за тематичним розподілом на математику, кореспонденцію, торгівельну науку, книговедення та конторське приладдя. Я. Гошек завідував товарознавчою збіркою, яка вміщувала зразки товарів, прилади для перевірки якості товару, проєкційні і фотографічні засоби, лабораторний інвентар, а Б. Тобрман очолив збірку друкарських машин. До інфраструктури школи увійшло також окреме приміщення для інтернату, у якому в 1924/1925 н.р. проживало 29 вихованців і вихованок [15, с. 27]. За допомогою допоміжного інвентарю учні, під пильним наглядом педагогів, виконували науково-дослідні роботи у відповідних кабінетах-лабораторіях, що сприяло повноцінному засвоєнню нового матеріалу.

У 1925 р. при Мукачівській торгівельній школі відкрито перший клас торгівельної академії, куди без вступних випробувань зараховували випускників середніх шкіл, а право вступу на конкурсній основі надавалось вихованцям горожанських шкіл. Вступна кампанія передбачала складання письмових іспитів з математики та руської мови з етимологічним правописом, які визнавалися ключовими предметами в опануванні економічних знань [15, с. 29].

Професорсько-викладацький склад торгівельної академії в Мукачевому на кінець 1926/1927 н.р. нараховував 17 педагогів, професійний рівень викладання яких став запорукою невпинного зростання чисельності учнів – на 25% щорічно, що вивело школу в ранг найпопулярніших навчальних закладів краю. Віковий діапазон учнівської молоді коливався в межах від 14 до 23 років, проте спостерігалась перевага осіб 18–19-річних, що свідчило про їх свідомий вибір майбутньої професії. Не менш важливим критерієм у здобутті комерційної освіти стали сімейні традиції продовжувати батьківську справу, оскільки учні походили з родин

торгівців, ремісників, приватних власників, однак найбільша частка припадала на дітей урядовців, які формували крайовий адміністративний апарат [16, с. 11].

Позааудиторна робота студентів академії не обмежувалась фаховими екскурсіями по регіону, а передбачала ознайомлення молоді з досягненнями промислового виробництва у провідних країнах Європи. Упродовж 21 червня – 4 липня 1927 р. тривала закордонна екскурсія Німеччиною через Прагу, Ляйпциг, Магдебург, Гамбург, Берлін, Дечин, в ході якої оглянуто торгівельні дома, взірцеву виставку, цукрову, товарну та грошову біржі. Під час таких навчально-виховних заходів пильну увагу приділяли духовному й естетичному вихованню молодого покоління через ознайомлення з визначними пам'ятками культури та надбаннями світової цивілізації [16, с. 39–40]. Фахові екскурсії організовували на постійній основі завдяки систематичній фінансовій підтримці держави та приватних підприємств як меценатів.

У стінах академії для фізичного та високоморального виховання учнів діяли самодіяльні гуртки «Рідна нива», «Пласт» та спортивні секції, робота яких ґрунтувалась на врахуванні особистих вподобань, фізіологічного розвитку та стану здоров'я вихованців. Це, своєю чергою, сприяло утвердженню елементів фізичної культури в повсякденному житті народу [16, с. 44–45].

У 1926/1927 н.р. професори І. Трухлий та А. Шош каталогізували професорську й учнівську бібліотеку за фаховими відділами. Фундаментальними посібниками з торгівельних наук були підручники І. Цюкана «Наука о торгівлі», Фрид-Пижл-Трухлого «Купецька арифметика», М. Велигорського «Переглядна мінералогія» та «Наука книговодства» [16, с. 85–89]. Додатковим джерелом для пізнавально-навчальної діяльності учнів слугували фахові часописи «Кооперативна республіка», «Кооперативне молочарство», «Дружественний вісник» [16, с. 77–78].

До профільних навчальних предметів Мукачівської академії належали торгівельна наука, книговедення, стенографія, правознавство, народне господарство, руська, чеська, словацька, угорська, німецька та англійська мови, стенографічні вправи, лабораторні вправи, машинопис, наука про продаж, які викладали 16 штатних та 7 позаштатних педагогів [17, с. 23].

Вагомий внесок у становлення комерційної освіти регіону зробила державна двокласна торгівельна школа в Севлюші (1921 р.), до якої 1923 р. приєднано купецьку доповнюючу школу [18, с. 2; 19 арк. 1–2]. Освітня установа підпорядковувалась шкільному відділу крайового уряду Підкарпатської Русі в Ужгороді, а фінансування забезпечувала «Кураторія торгівельної школи» (1925 р.). Аудиторний фонд закладу складався з машинописного, фізичного, товарознавчого та географічно-історичного кабінетів [20, с. 10]. Науковці-педагоги читали курси з математики, фізики, алгебри, геометрії, книговедення, товарознавства, купецьких рахунків, торгівельної науки, кореспонденції та стенографії. Однак це не підвищило якості навчально-виховного процесу, оскільки відчутною була гостра потреба у викладацьких кадрах та наочно виявилися недоліки навчальної програми [20, с. 13].

Педагогічну цінність становили підручники «Торгівельна кореспонденція» І. Цюкана, «Стенографія» Л. Гандяка, «Купецькі рахунки» М. Цегельського, «Литовські стремлення Підкарпатської Русі» В. Бирчака та ін. Окрім них, педколектив школи видавав власні науково-методичні матеріали, написані на основі опрацьованих чеських та німецьких практичних посібників [21; 22, с. 11]. Навчально-методична і художньо-публіцистична література, а також вітчизняна й зарубіжна періодика вміщувалися у бібліотеці торгівельної школи, у якій 1937/1938 н.р. нараховувалось уже 4935 книг [24, арк. 1–12].

Учнівська молодь займала активну громадську позицію, беручи участь в позашкільній роботі самодіяльних гуртків, шкільних крамниць, Пласту, доросту чехословацького Червоного Хреста, що сприяло формуванню цілісної, соціально активної та духовно багатой особистості [25, с. 9].

Окрім відродження українського шкільництва в самому регіоні, з 20-х років ХХ ст. для української еміграції в Чехо-Словаччині виникли сприятливі умови розвитку громадської та політичної думки, продуктивної діяльності національних наукових і культурно-освітніх установ.

16 травня 1922 р. розпочала свою роботу українська національна політехніка – УГА у Подєбрадах, організована громадськими і науковими силами української еміграції в Чехо-Словаччині за сприяння офіційної влади [26]. Навчальний план на економічно-кооперативному факультеті УГА упродовж 1925/1932 н.р. розширився до 36 предметів, серед яких найбільше уваги приділяли методиці викладання бухгалтерії, кооперативного кредиту, хлібної торгівлі, ревізії, кооперативних дисциплін тощо [27].

На початку 1930-х років, внаслідок господарсько-економічної кризи, зменшення субсидій від уряду, низького матеріального забезпечення студентської молоді, українська еміграція змушена була шукати нові форми для пролонгування діяльності вишу, що завершилось відкриттям УТГІ позаочного навчання при Академії [28; 29]. Хоча навчальний заклад знаходився у Подєбрадах, він не став емігрантською школою, а фактично перетворився на територіальний центр технічно-господарської освіти для жителів різних регіонів України, спричинившись до збільшення національних фахово-кваліфікованих кадрів, потрібних для покращення матеріального добробуту українців. Новостворений інститут був першою національною технічно-господарською школою заочних високошкільних студій на зразок американських і деяких європейських заочних шкіл, однак пристосованою до українських умов і потреб [29].

Висновки і пропозиції. Отже, зміна геополітичної ситуації в Європі вплинула на формування освітніх моделей та визначила основні напрямки розвитку комерційної освіти Підкарпатської Русі впродовж міжвоєнного періоду. Система державного торгівельного шкільництва розвивалася на основі принципу взаємопов'язаності усіх освітніх ланок, кожна з яких забезпечувала достатній рівень економічних знань. Провідною тенденцією у формуванні типології торгівельних шкіл було врахування потреб ринку праці, що сприяло створенню розгалуженої мережі вузькоспеціалізованих навчальних закладів цього профілю.

У досліджуваний період комерційну освіту в Підкарпатській Русі пропонували державні торговельні навчальні заклади, рейтинг яких очолювали торговельні академії як вищі навчальні заклади; середню ланку представляли торговельні школи, однорічні торговельні курси та державні промислові школи. Завдяки різноманітним формам навчання здійснювалася професійна самоактуалізація студентів, яка приводила до позитивного сприйняття і розуміння ними професійних завдань, пошуку шляхів їх розв'язання, оцінки особистісних ресурсів і формування готовності до майбутньої професійної діяльності у торговельній, банківській, страховій та іншій галузях або на посадах державних службовців. Про високий рівень науково-методичної роботи професорсько-викладацького складу торговельних акаде-

мій свідчить систематичне проведення наукових конференцій, педагогічних нарад на актуальні дидактичні теми і методичних дискусій.

Дана стаття не претендує на вичерпний аналіз проблем становлення та функціонування закладів комерційної освіти Підкарпатської Русі в означений період. Її особливості вимагають теоретичного і практичного вирішення таких аспектів, як використання нових інноваційних педагогічних технологій навчання фахових дисциплін комерційного спрямування, співіснування та співдіяльності торговельних навчальних закладів різного ступеня та форм власності, науково-педагогічна діяльність Української Господарської Академії в Подєбрадах, а також ефективність поєднання різноманітних підходів до організації навчально-виховного процесу.

Список літератури:

1. Віднянський С. В. Культурно-освітня і наукова діяльність української еміграції в Чехо-Словаччині: Український вільний університет (1921–1945 рр.) / С. В. Віднянський. – Київ, 1994. – 79 с.
2. Годовой отчет (звѣт) русской держ. гражд. (горож.) школы в Севлюшѣ за школьный год 1927–28. – Ужгород, 1928. – 43 с.
3. Предложено на организацию горожанської и середной школы // Учитель. – Ужгородъ, 1923. – Чис. 4. – С. 107.
4. Ворон А. Народне шкільництво на Підкарпатті / А. Ворон // Рідна школа. – Львів, 1932. – Чис. 1. – С. 5.
5. Державний архів Закарпатської області (ДАЗО). – Ф. 28 Реферат освіти Підкарпатської Русі, м. Ужгород. 1919–1938 рр. – Оп. 1. – Спр. 3268. – 11 арк.
6. Типы школъ. Якоѣ школы намъ треба // Учитель. – Ужгородъ, 1920. – Чис. 7. – С. 1–4; Чис. 8. – С. 3.
7. Кооперативнѣ курсы для учителей // Кооператива. – Ужгородъ, 1924. – Чис. 4–6. – С. 5–6.
8. Научнѣ ваканційнѣ курсы для учителейъ // Учитель. – Ужгородъ, 1920. – Чис. 4. – С. 7.
9. Звѣдомлення з діяльності Ревізіійного союзу українських кооператив за час від 1 липня 1928 р. до 30 червня 1929 р. – Львів, 1929. – 10 с.
10. Изъ статистики школьництва на Подкарпатской Руси въ р. 1920/21 // Учитель. – Ужгородъ, 1921. – Чис. 6. – С. 94–95.
11. Українське шкільництво в цифрах // Рідна школа. – Львів, 1934. – Чис. 2. – С. 12.
12. ДАЗО. – Ф. 1513 Мукачівська державна торговельна академія, м. Мукачево. 1925–1944 рр. – Оп. 1. – Спр. 1. – 3 арк.
13. ДАЗО. – Ф. 1513 Мукачівська державна торговельна академія, м. Мукачево. 1925–1944 рр. – Оп. 1. – Спр. 2. – 7 арк.
14. Звѣт державноѣ двоклясовоѣ торговельноѣ школы в Мукачевѣ за школьный рѣк 1924–1925. – Мукачево: Тип. «Паннонія», 1925. – 31 с.
15. Звѣт державноѣ двоклясовоѣ торговельноѣ школы в Мукачевѣ за школьный рѣк 1924–1925. – Мукачево: Тип. «Паннонія», 1925. – 31 с.
16. V Звѣт дирекціѣ державноѣ торговельноѣ академіѣ в Мукачевѣ за шкѣльный рѣк 1926–1927. – Мукачево: Книгопечатня Гринштейн, 1927. – 97 с.
17. XV Звѣт державноѣ торговельноѣ академіѣ в Мукачевѣ за шкѣльный рѣк 1936–1937. – Мукачево: Друкарня Гринштайн, 1937. – 103 с.
18. VIII Звѣт держ. 2 кл. торговельноѣ школы в Севлюши за шкѣльный рѣк 1928–29. – Ужгород, 1929. – 26 с.
19. ДАЗО. – Ф. 495 Севлюшська торговельна школа, м. Севлюш 1921–1944 рр. – Оп. 1. – Спр. 3. – 27 арк.
20. Справоздана державноѣ торговельноѣ школы в Севлюшѣ за школьный рок 1922/1923. – Ужгородъ, 1923. – 14 с.
21. VIII Звѣт держ. 2 кл. торговельноѣ школы в Севлюши за шкѣльный рѣк 1928–29. – Ужгород, 1929. – 26 с.
22. Сірополко С. Професійна освіта в Чехословаччині / С. Сірополко // Рідна школа. – Львів, 1938. – Чис. 6. – С. 113–114.
23. XII Звѣт держ. 2 кл. торговельноѣ школы в Севлюши за шкѣльный рѣк 1932–33. – Sevlus, 1933. – 30 с.
24. ДАЗО. – Ф. 800 Севлюшська державна торговельна школа, м. Севлюш (Виноградів). 1923–1944 рр. – Оп. 1. – Спр. 6. – 12 арк.
25. XVII Звѣт держ. 2 кл. торговельноѣ школы в Севлюши за шкѣльный рѣк 1937–38. – Sevlus, 1938. – 21 с.
26. Шевченів І. Українська господарська академія в Чехословацькій Республіці / І. Шевченів // Сільський Господар. – Львів, 1926. – Чис. 8. – С. 138.
27. Десятиліття укр. госп. академії в Ч. С. Р. // Кооперативна Республіка – Львів, 1932. – Чис. 9. – С. 230.
28. Дванадцятиліття української господарської академії в Подєбрадах // Господарсько-кооперативний часопис. – Львів, 1934. – Чис. 22. – С. 7.
29. Український Техн. Господ. Інститут заочного навчання // Рідна школа. – Львів, 1932. – Чис. 13–14. – С. 260.

Шайнер А.И.

Национальный университет «Львовская политехника»

ОСОБЕННОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ КОММЕРЧЕСКИХ УЧЕБНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ ПОДКАРПАТСКОЙ РУСИ В МЕЖДУВОЕННЫЙ ПЕРИОД

Аннотация

В статье подана общая характеристика коммерческого образования как общественного и педагогического феномена; отражена деятельность заведений профессиональной подготовки торгово-экономического направления и определено их роль и место в системе профессионального образования Подкарпатской Руси в 1919-1939 гг.; воспроизведена модель торгового образования как равноправной составляющей общей системы образования региона; проанализировано содержание, методическое обеспечение и особенности организации учебного процесса в коммерческих учебных заведениях; доказано, что исследуемые процессы развивались в контексте европейской теории и практики, а их эволюционное продвижение определялось многовековыми традициями и внедрением передовых педагогических идей отечественной и зарубежной профессиональной педагогики; осуществлена проекция прогрессивного историко-педагогического опыта в условиях трансформации современной национальной системы профессионального образования.

Ключевые слова: Подкарпатская Русь, коммерческое образование, торговое образование, торговая школа, торговая академия.

Shayner A.I.

Lviv Polytechnic National University

PECULIARITIES OF COMMERCIAL EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS IN SUB-CARPATHIAN RUSS IN INTERWAR PERIOD

Summary

General characteristic of commercial education as a social and pedagogical phenomenon is outlined in the article. The activity of trade professional training establishments as well as the role and the place in the system of vocational schooling in Sub-Carpathian Russ (Pidkarpatska Russ) during 1919-1939 are highlighted; the model of commercial schooling as an equitable constituent of general educational system is reproduced; the content, methodological documents together with peculiarities of educational process in commercial educational establishments are analyzed; the processes under the study are proved to have been developing in the context of European theory and practice and their evolutionary progress was determined by centuries-old traditions and implementation of advanced pedagogical ideas of domestic and foreign pedagogic; the projection of progressive historical and pedagogical experience under conditions of vocational education modern national system transformation has been brought about.

Keywords: Sub-Carpathian Russ (Pidkarpatska Russ), commercial education, commercial schooling, commercial school, commercial academy.